

รายวิชา
วิทยาศาสตร์
รหัสวิชา
ว22102

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ล้อและเฟลา

ผู้สอน : นายอรรถชัย ศิริวัฒนศักดิ์

สิ่งที่เราจะเรียนรู้ในคาบนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้

กิจกรรมที่ 5.2

สรุป

จุดประสงค์ของคาบนี้

อธิบายหลักการทำงาน
ของล้อและเพลา

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

เรื่อง How Do Bicycle Gears Actually WORK?

เผยแพร่โดย Cycling Pulse

เผยแพร่วันที่ 10 พ.ค. 2018

ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=ml90jbl2uaw>

กิจกรรมที่

5.2

“

เครื่องกลอย่างง่าย

ตอนที่ 4

ล้อและเพลา

”

กิจกรรมนี้
มีจุดประสงค์อะไร

“
อธิบายหลักการทำงาน
ของล้อและเพลา
”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“

ขวดพลาสติก

”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“ ไม้เมตร ”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“ เครื่องชั่งสปริง ”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“ ขาตั้งพร้อมที่จับ ”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“

แท่งเหล็กทรงกระบอก

”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“

เชือก

”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“

ถุงทราย

”

วัสดุและอุปกรณ์

มีอะไรบ้าง

“

เทปใส

”

“

1. ดึงถุงทรายด้วยเครื่องซึ่งสปริงให้สูงจากพื้นในแนวตั้งด้วยความเร็วคงที่เป็ระยะทาง 10 เซนติเมตร อ่านค่าของแรงจากเครื่องซึ่งสปริง

”

วิธีคำนวณกิจกรรม เป็นอย่างไร

“

2. สร้างล้อและเพลลาจากขวดน้ำพลาสติก
จากนั้นพันเชือกอย่างน้อย 2–3 รอบ
บริเวณ**คอขวดแทนเพลลา** ปลายเชือกผูก
ติดกับถุงทรายและพันเชือก**บริเวณกลาง**
ขวดแทนล้อโดย**พันในทิศทางตรงข้ามกัน**

”

วิธีดำเนินการ
เป็นอย่างไร

“

และให้เชือกผูกติดกับเครื่องซึ่งสปริง
แล้วออกแรงดึงเครื่องซึ่งสปริงให้ถูกราย
เคลื่อนที่ขึ้นด้วยความเร็วคงที่เป็น
ระยะทาง 10 เซนติเมตร อ่านค่าของ
แรงจากเครื่องซึ่งสปริงและวัดระยะทางที่
เครื่องซึ่งสปริงเคลื่อนที่ได้

”

วิธีคำนวณกิจกรรม
เป็นอย่างไร

ลื้อและเพลจากขวดพลาสติก

วิธีคำนวณกิจกรรม
เป็นอย่างไร

“

3. ทำซ้ำข้อ 2 โดยเปลี่ยนขนาด
ของขวดพลาสติก

”

วิธีดำเนินการ
เป็นอย่างไร

“

4. คำนวณงาน และเปรียบเทียบ
แรงและงานเนื่องจากแรงที่ใช้ดึง
ตุ้มน้ำในแนวตั้งและเมื่อใช้ล้อและ
เพลจากขวดพลาสติกทั้ง 2 ขนาด

”

วิธีคำนวณกิจกรรม
เป็นอย่างไร

“

ตารางบันทึกผล

แรงและระยะทางการดึงถุงทรายด้วยวิธีการต่าง ๆ

”

ตารางบันทึกผล

วิธีดึง	ขนาดของแรง (N)	ระยะทางที่เครื่องซึ่ง สปริงเคลื่อนที่ได้ (m)	งาน (Nm)
ดึงโดยตรง			
ดึงผ่านล้อขนาดเล็ก			
ดึงผ่านล้อขนาดใหญ่			

“

ลงมือทำกิจกรรม

”

10:00

“

ผลการทำกิจกรรม

”

ตารางบันทึกผล

วิธีดึง	ขนาดของแรง (N)	ระยะทางที่เครื่องซึ่ง สปริงเคลื่อนที่ได้ (m)	งาน (Nm)
ดึงโดยตรง	5.1	0.10	0.51
ดึงผ่านล้อขนาดเล็ก	2.5	0.20	0.50
ดึงผ่านล้อขนาดใหญ่	1.9	0.26	0.49

“ คำถามท้ายก็จกรรม ”

ข้อที่ 1

“แรงที่อ่านได้จากเครื่องซึ่งสปริงเมื่อดึงจนทลายให้เคลื่อนที่
ในแนวตั้งและเมื่อดึงด้วยล้อและเพลา แต่ละขนาดต่างกัน
หรือไม่ อย่างไร _____”

ตอบ

“ ต่างกัน โดยแรงที่ดึงผ่านล้อและเพลาจะน้อยกว่า
การดึงในแนวตั้ง และเมื่อล้อมีขนาดใหญ่ขึ้นก็ยิ่งใช้แรง
น้อยลง _____ ”

ข้อที่ 2

“ระยะทางที่เครื่องซึ่งสปริงเคลื่อนที่ ในแต่ละครั้งต่างกัน
หรือไม่ อย่างไร _____”

ตอบ

“ต่างกัน ระยะทางที่เครื่องซึ่งสปริงเคลื่อนที่เมื่อดึงผ่านล้อและเพลาจะมากกว่าการดึง ในแนวตั้งและเมื่อขนาดของล้อใหญ่ขึ้น ระยะทางที่เครื่องซึ่งสปริงเคลื่อนที่ก็มากขึ้น

ข้อที่ 3

“งานเนื่องจากแรงที่ดึงเครื่องซึ่งสปริงแต่ละครั้งต่างกันหรือไม่
อย่างไร _____”

ตอบ

“ **ไม่ต่างกัน** โดยในการดึงถุงทรายผ่านล้อและเพลา แรงที่ใช้ในการดึงเครื่องซึ่งสปริงมีค่าน้อย ในขณะที่ระยะทางที่เครื่องซึ่งสปริงเคลื่อนที่มีค่ามาก จึงทำให้งานที่ใช้ในการดึงถุงทรายให้เคลื่อนที่ขึ้นในแนวตั้งกับดึงด้วยล้อและเพลา มีค่าเท่ากัน _____ ”

ข้อที่ 4

“ถ้าต้องการออกแรงดึงเครื่องซึ่งสปริงให้ห้อยลง
ในการยกถุงทราย ทำได้อย่างไร_____”

ตอบ

“ทำได้โดยเพิ่มขนาดของล้อ หรือลดขนาดของเพลลา เพื่อให้ระยะทางที่เครื่องซึ่งสปริงเคลื่อนที่มากกว่าระยะทางที่ถ่วงทรายเคลื่อนที่

”

ข้อที่ 5

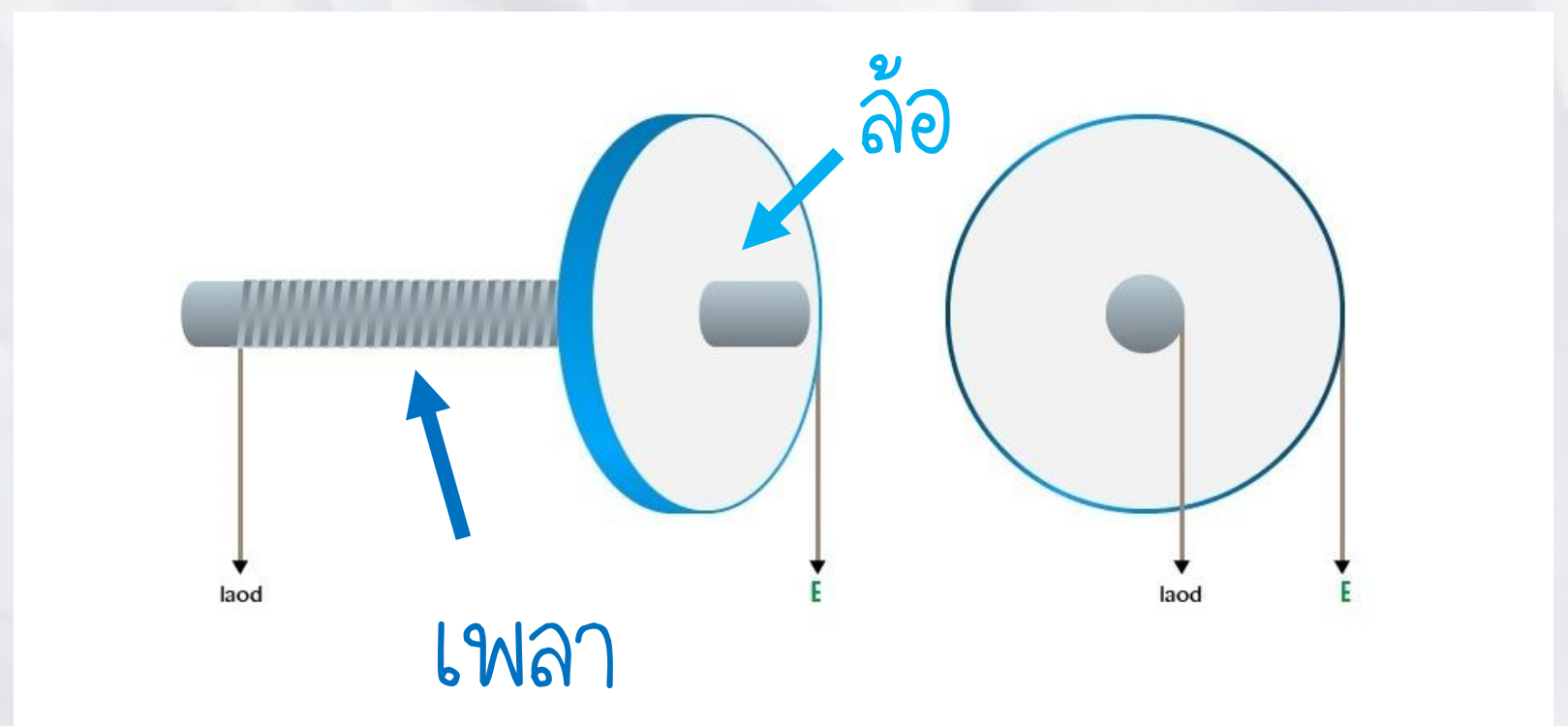
“ จากกิจกรรมตอนที่ 4 สรุปได้ว่า
อย่างไร _____ ”

ตอบ

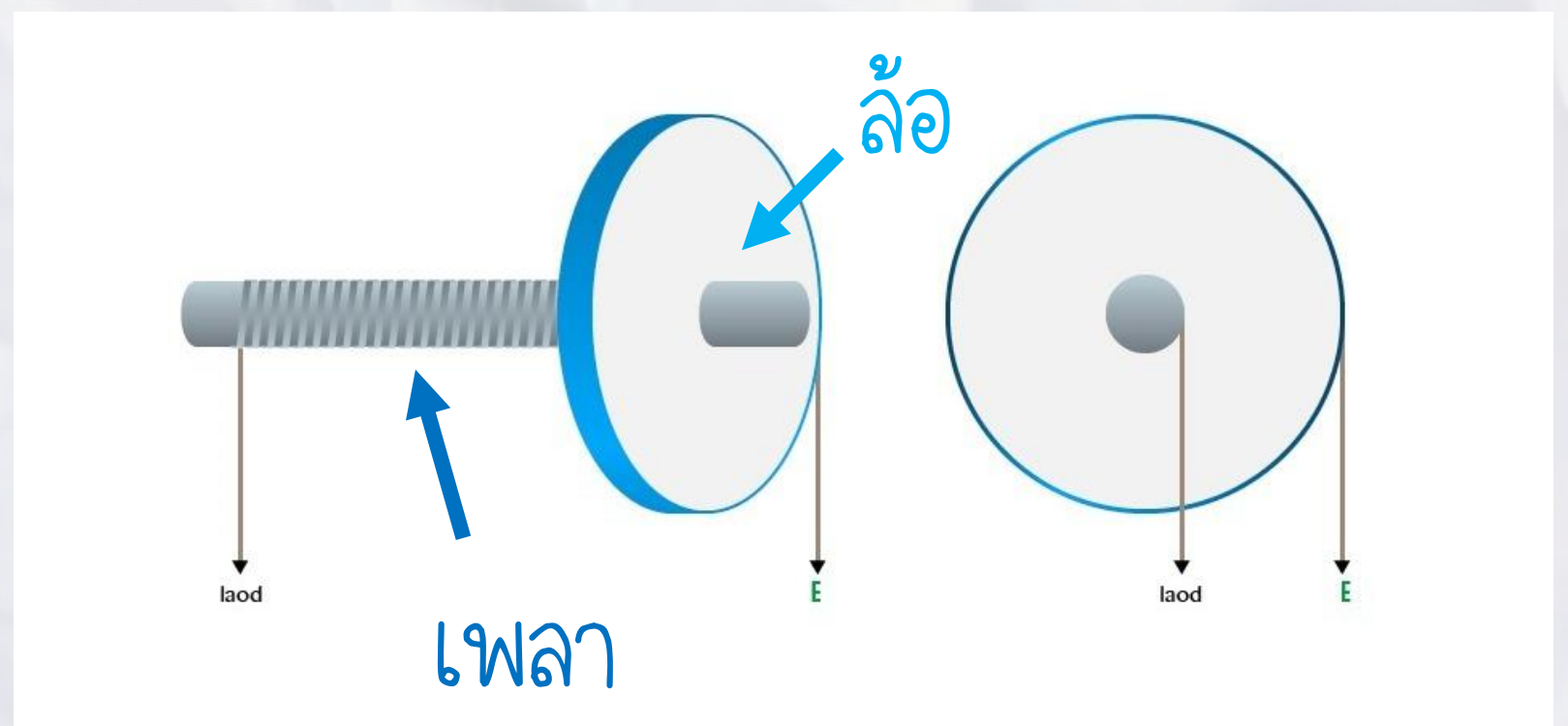
“ ล้อและเพลลาช่วยในการผ่อนแรงในการดึงถูงทราย โดยเมื่อดึงเครื่องซึ่งสปริงผ่านล้อให้ได้ระยะทางที่ออกแรงจะมากกว่าระยะทางที่ถูงทรายเคลื่อนที่ แรงที่ใช้ดึงก็จะน้อยกว่าแรงที่ใช้ดึงถูงทรายในแนวตั้ง _____ ”

“
ข
ล้อ
และ
เฟลา
”

เป็นเครื่องกลที่ช่วยผ่อนแรงประกอบด้วยวัตถุ
ทรงกระบอก 2 อันติดกัน ขนาดใหญ่
เรียกว่า ล้อ ขนาดเล็กเรียกว่า เฟลา

“
ข
ล้อ
และ
เพลา
”

ใช้เชือก 2 เส้น พันรอบล้อเส้นหนึ่ง อีกเส้นหนึ่งพันรอบ
เพลา โดยพันไปคนละทาง ปลายข้างหนึ่งของเชือกที่พัน
รอบเพลาผูกติดกับวัตถุ ปลายข้างหนึ่งของเชือกที่พันรอบ
ล้อใช้สำหรับออกแรงดึง

“

๒

ลือและเพลา

ที่เห็นในชีวิตประจำวัน

”

ลูกบิดประตู

เส้นรอบวงเพลา

เส้นรอบวงล้อ

แกนหมุน

จักรยาน

Photo by donterase : <https://pixabay.com/th/users/donterase-1070369/>

จักรยาน

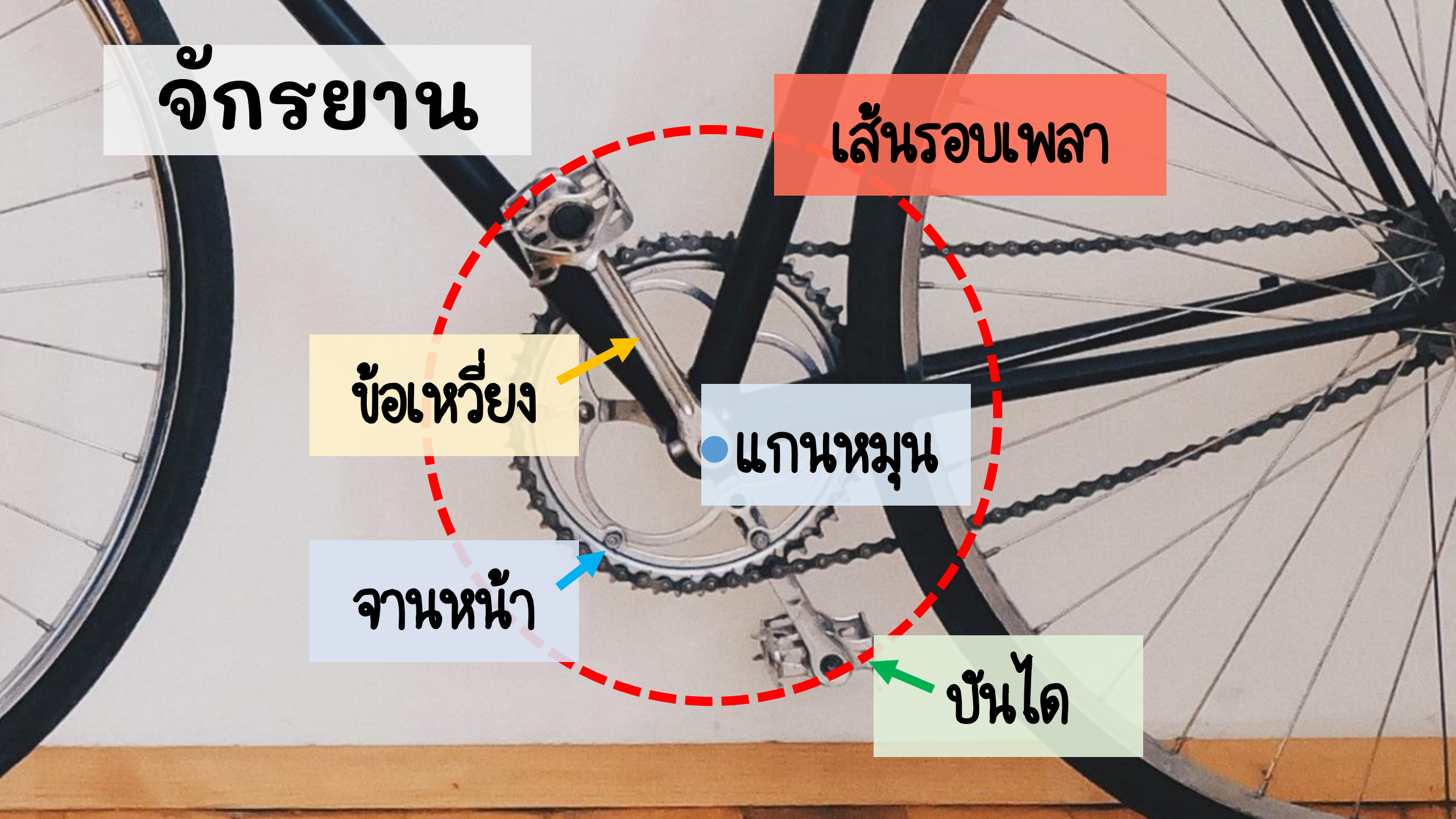
เส้นรอบเพลา

ข้อเหวี่ยง

แกนหมุน

จานหน้า

บันได

“

สรุป

”

“

ลือและเวลา

เป็นเครื่องกลอย่างง่ายที่ช่วย
ผ่อนแรงโดยที่งานมีค่าเท่าเดิม

”